

A close-up, high-angle portrait of a man with dark hair and glasses, looking slightly to the right. He has a thoughtful expression, with his hand resting near his chin. The lighting is dramatic, highlighting the texture of his skin and the frames of his glasses. The background is dark and out of focus.

NIEMAND GAAT IN
YPENBURG OP VAKANTIE,
TERWIJL IEDERE
JAPANNER DELFT KENT

Het maatwerkgevoel van
**Alexander
Nowotny**

ALS KWALITEIT SYNONIEM ZOU ZIJN VOOR EERLIJKHEID IN DE ARCHITECTUUR, DAN IS HET OER-HOLLANDSE GEZEGDE 'EERLIJK DUURT HET LANGST' MISSCHIEN WEL DE GRONDSLAG VAN DE ONTWERPEN VAN ALEXANDER NOWOTNY. DE VAN OORSPRONG DUITSE ARCHITECT, KANTOOR HOUDEND IN ROTTERDAM, IS GEEN MAN VAN CONCESSIONS, MAAR VAN INNOVATIES EN IDEEËN MET KWALITEIT ALS LEIDRAAD.

NOWOTNY IS EEN BEDENKER DIE NIET DE WEG VAN DE MINSTE WEERSTAND Kiest, MAAR BIJ IEDER PROJECT UITGAAT VAN DE EMOTIE. EEN PARALLEL MET HET WERK VAN COMPOSITIE LIGT VOOR DE HAND. AL WAS HET ALLEEN AL OMDAT OOK ALEXANDER NOWOTNY JAREN IN ZICHZELF IS BLIJVEN GELOVEN, VOORDAT DE ERKENNING KWAM.

Alexander Nowotny (43) dankt zijn achternaam aan z'n Tsjechische vader. Hij groeide op in Frankfurt en studeerde bouwkunde in Berlijn. Tijdens zijn studie woonde hij een lezing van Rem Koolhaas in Berlijn bij en daar werd de kiem gelegd voor het verloop van zijn verdere carrière. De jonge architect werkte twee jaar in de Verenigde Staten, in Boston en in New York. Vervolgens maakte hij een wereldreis. Toen hij na afloop op Schiphol landde, stond het voor hem vast dat het eindpunt van zijn reis was bereikt.

In 1989 kreeg hij een aanstelling bij het bureau van Rem Koolhaas, waar hij twee jaar werkte. De ontwerpers 'maakten veel prijzen, veel gebouwd werd er door ons toen nog niet'. Dat was voorbehouden aan zijn tijd bij architectenbureau Groep 5; gedurende de negen jaar bij deze onderneming heeft Nowotny de meeste van zijn werken gerealiseerd.

Klassieke vormtaal

Vier jaar geleden startte Nowotny met zijn eigen bureau. De aanpak van het bureau onderscheidt zich door 'innovatieve oplossingen geïntegreerd toe te passen in een verscheidenheid aan bouwprojecten'. De 'architectonische kwaliteit en de optimalisatie van gebruiks- en belevingswaarde' zijn het absolute uitgangspunt.

Het zijn meer dan holle kreten uit de brochure,

want Nowotny Architecten wordt als zodanig door de markt herkend en gerespecteerd. "Ik doe wel iets aan acquisitie, maar opdrachtgevers komen vooral naar mij toe door de kwaliteit en onze procesmatige aanpak. Wij onderscheiden ons door ons product. Ik ben al tien jaar bezig om klassieke motieven in de woningbouw terug te brengen; in die periode is de weg geplaveid. Die motieven werden verfoeid. Ik heb veel ervaring met de vormtaal en stedenbouwkundige principes", zegt de architect.

Wat is de toegevoegde waarde van een klassiek motief in een tijd van kostbare arbeidsuren, hoog bouwtempo en technologische innovatie?

"In mijn ogen ben je pas innovatief als je motieven, die in de loop van de eeuw zijn ontwikkeld, op verschillende manieren interpreteert. Als je ideeën, die uit het geheugen zijn verdwenen, herontdekt en toepast. Neem de muziek: principes en thema's uit de klassieke muziek worden van de ene generatie doorgegeven aan de andere, al eeuwenlang.

Ik heb bijvoorbeeld moderne technologie gecombineerd met een klassiek Noord-Hollandse stolpboerderij. De rieten kappen heb ik vertaald naar de hedendaagse context, door die als vormmotief voor zonnepanelen te gebruiken. Er ontstaat een vervreemdende abstractie. Bij renovaties zal ik de bestaande

structuur ook altijd behouden. Je kunt de zaak vervreemden door kleuren toe te passen."

Het maatwerkgevoel

Een opvallende kijk van Nowotny Architecten: simpele ingrepen kunnen de kwaliteit van de leefomgeving gunstig beïnvloeden. Zijn de standaardproducten, waarop de architect toch is aangewezen, voor u per definitie uit den boze?

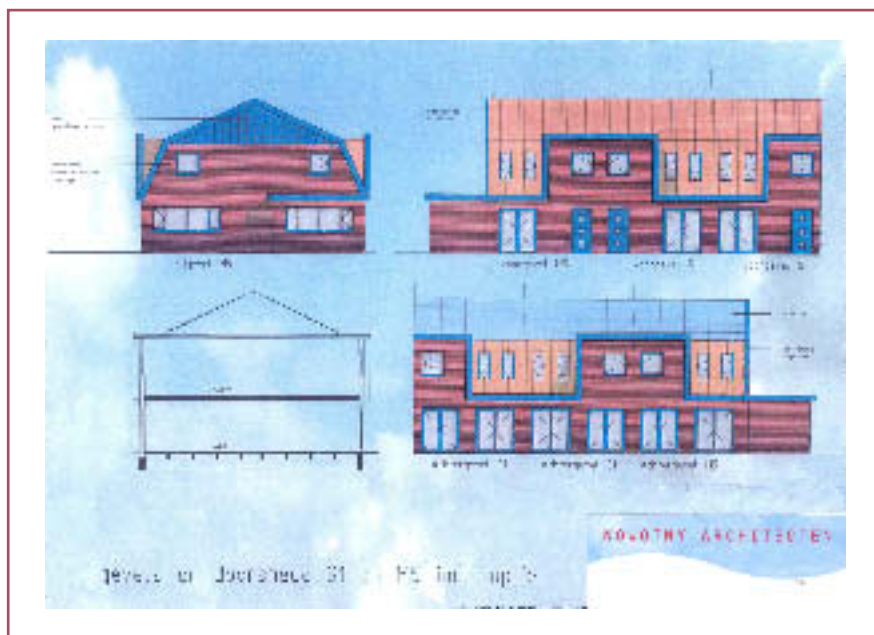
"Veel gebouwen worden ontwikkeld vanuit het idee dat mensen er in een auto met tachtig kilometer per uur langsrijden en er

dus nauwelijks naar kijken. Mijn uitgangspunt is de bewoner: die is soms een dag thuis en ziet alles. Daarom is het belangrijk hoe een handgreep eruitziet. Een spoor van de kwast in de verf van een kozijn geeft een bepaald cachet. Ik houd mij in de eerste plaats met wonen bezig. In de drukke, volle maatschappij is er behoefte aan ruimten waar mensen zich kunnen terugtrekken. Daar een identiteit aan kunnen ontlenuen. Als alles om je heen een machinale uitstraling heeft, voel je je als bewoner ook onderdeel van een machine. Het is de kunst om deze kwaliteit in de nieuwbouw te brengen."

Kunnen architecten een rol in spelen in het verbeteren van de kwaliteit elementen in de nieuwbouw?

"Zeker wel en niet alleen vanachter de teken-tafel. Ik vind dat architecten door fabrikanten betrokken moeten worden bij de ontwikkeling van een hek of een deurgreep. Maatwerk heeft nu eenmaal gevoelskwaliteit, in tegenstelling tot kant-en-klaar. Er mag meer samenwerking komen."

Bij sommige baksteenfabrikanten kun je de kleur en de samenstelling mede bepalen. Dat kan natuurlijk ook voor keramische dakpannen. Ik zou daar zeker aan meedoen."

DE STAD VAN DE ZON

Op het gebied van zonne-energie technologie is Nowotny Architecten met vooruitstrevende projecten bezig. 'De Stad van de zon', centraal gepland in het gebied van de driehoek Heerhugowaard-Alkmaar-Langedijk, is wereldwijd het grootste woningbouwproject waar PV-techniek wordt toegepast. De gemeente Heerhugowaard heeft voor het Carré, het centrale deel van 'De Stad van de Zon', de ambitieuze PV-taak van 2,5 MWp voor ongeveer 1.400 woningen neergelegd.

'De Stad van de Zon' is maatschappelijk gezien een voorbeeldproject. Nowotny Architecten is één van de vier bureaus die een verkennende opdracht voor het project uitvoerden onder de noemer Atelier PV. Het is aan de architect om de PV-cellen op een esthetische wijze in het project te verwerken. Hoe doet Alexander Nowotny dit? "De PV-cellen zijn geïntegreerd in het ontwerp, geen toevoeging maar voltooiing van het ontwerpidee. Als decoratief element ontstaat een deconstructivistische vlakte, doorschijnend, massief, een kristallijn reflecterend. Door de blauwe kleur van de panelen in de schuine dakvlakten verdampen de gebouwen als het ware in de hemel. De grenzen tussen aarde en hemel vervagen. De betekenis van de zon als toekomstige bron van energie wordt fysiek voelbaar. De toepassing van het decoratieve motief van de rieten kap als PV-paneel is een verwijzing naar het verleden en plaatst de gebouwen in de Noord-Hollandse context", aldus de architect.

Het maatwerkgevoel van Alexander Nowotny

Retour Ypenburg

Nowotny Architecten is actief op het gebied van stedenbouw, utiliteitsbouw, herbestemming, kleuradviezen, meubelontwerp en in terieur. Volgens de ontwerphilosofie is de architectuur interdisciplinair, in nauwe samenwerking met stedenbouw, interieur, design en beeldende kunst. Daarenboven rept het bureau van 'sociale duurzaamheid van een wijk' en van 'ontwerp oplossingen die rekening houden met het veranderen van leef- en werkpatronen'. Door een flexibel ontwerp en materiaalgebruik kan de levensduur van een gebouw aanzienlijk worden verlengd. Een woningbouwontwerp van Nowotny is in 2000 als voorbeeldproject voor industrieel, flexibel en demontabel bouwen genomineerd.

Is duurzaam bouwen niet louter en alleen een zaak van het milieu?

"Duurzaam bouwen is óók: een duurzame leefomgeving bouwen. Door bijvoorbeeld klassieke elementen en principes toe te passen. Steden als Leiden en Delft functioneren al meer dan honderd jaar en zullen over een eeuw nog functioneren, dankzij de veelzijdige stadsfunctie. Maar je vraagt je af hoe een wijk, gebouwd volgens de principes van het nieuwe bouwen, er over vijftig jaar bij ligt. Ik woon in Delft en werk in Rotterdam. Als ik de driehoek Rotterdam-Utrecht-Amsterdam binnenkom, valt het me op hoe compact het hier is. Misschien nog wel compacter dan een metro-pool in India. De infrastructurele problemen zijn ernstiger dan de dichtheid. Maar de eenzijdige functies van nieuwe wijken zijn verontrustend. Niemand gaat in Ypenburg op vakantie, terwijl iedere Japanner Delft kent. Het idee van de historische stad met z'n vele functies wordt volslagen genegeerd in nieuwbouwprojecten, terwijl dat hand in hand hoort te gaan met eigentijdse ontwerpen."

Onherbergzame doos

In zijn ontwerpen komen hellende en bolle daken veelvuldig voor. Het bureau schijnt een voorliefde te hebben voor de keramische dakpan. Is er - in het streven naar kwaliteit in nieuwbouw - ook een rol voor het dak weggelegd? "Er zijn vele nieuwbouwwijken waar een plat dak niet is toegelaten. Dat komt voort uit een manier van denken die op de universiteit is aangeleerd: 'Een plat dak is goed, een hellend dak is kwaad.' Dat zit in de hoofden van de architecten ingebakken.

Er is tijd nodig om dat te veranderen. Een hel-

lend dak geeft een natuurlijker en vertrouwder beeld aan een omgeving. Achter een platte doos zit de elitaire gedachte van een vormgever. Wat mij opvalt, is dat architecten die superstrakke ontwerpen tekenen, zelf bij bureaus werken die in oude, chique binnensteden zijn gevestigd. Als je zelf aan een gracht werkt, hoe kun je dan een onherbergzame doos als woning bedenken? Waar is je gevoel? Want in eerste instantie ontwerp je toch vanuit je gevoel! Doe je dat niet, dan kun je beter geen architect worden. Qua ratio loop je al tegen genoeg complicaties aan: de betaalbaarheid, de wensen van de opdrachtgever, de procedures, de technische beperkingen."

Versteend idee

Historische stad versus nieuwbouw, confectie versus maatwerk, emotie versus ratio. Waar ligt de grens? "Schoonheid is in essentie nooit een kwestie van geld. Het is een door architecten veelgehoorde uitspraak: je moet creatiever zijn om een project beter betaalbaar te maken. Sommige grenzen moet je niet willen overschrijden. Bijvoorbeeld als er milieuvriendelijke materialen worden toegepast, of als je weet dat door een concept een wijk zo snel zal verpauperen, dat je er niet achter kunt staan. Daar moet je niet aan mee willen werken. Zoiets is mij nog ook nooit gebeurd, je blijft toch altijd oplossingen zoeken."

Na jaren van zaaien bent u uitgegroeid tot een succesvol architect. Waaruit bestaat de voldoening van het ontwerpen, wat is de kick?

"Het moment dat je op een ingewikkelde vraag, waar veel partijen bij betrokken zijn, een eenvoudig antwoord kunt geven. Een voltooid project doet me niet zoveel, dat is toch een versteend idee. Voor de school in Sittard heb ik een snelle, eenvoudige schets gemaakt en die is tot het eind overeind gebleven. Dat bewijst dat het idee goed is. Daar zijn de jaren van ervaring en oefening nodig voor geweest."